

Věc: Posudek vedoucího bakalářské práce

Název bakalářské práce:
Vývoj osídlení Křemžské kotliny
s důrazem na vrcholně středověké až raně novověké hmotné prameny.

Autor: Jaroslav Haman

Volba tématu

Zvolené téma patří do okruhu studia dějin osídlení a historické hmotné kultury se vztahem ke středověkým a postmedievalním dějinám.

Proměna sociálních a společenských struktur i vývoj osídlení na přelomu raného a vrcholného středověku patří v rámci studia tzv. vnitřní a vnější kolonizace k progresivním tématům evropské archeologie. Je studována jak z hlediska makro- tak i mikroregionů. V případě předložené bakalářské práce se jedná o první pokus podat základní přehled o sídleních proměnách v části jižních Čech, označované jako Křemžská kotlina. Z hlediska historického i archeologického lze zvolené téma hodnotit jako badatelsky závažné a přínosné pro regionální i nadregionální studium.

Metodologie

Pro bakalářskou práci zvolil autor strukturální pojetí i metodiku, použitou již v předchozích podobných absolventských pracích v Archeologickém ústavu FF JU v Českých Budějovicích (viz M. Pták – Kolínecko, bakalářská práce v r. 2008). J. Haman proto použil kombinaci několika jednoduchých metod, které mu umožnily podat přehled o studované problematice z interdisciplinárního pohledu, tj. především archeologie, historie, přírodních věd, sídelní topografie a kartografie.

V převážné části práce aplikuje standardní deskripční, komparační, statistické a typologické metody, používané v archeologii a příbuzných vědních disciplínách.

Forma bakalářské práce

Absolventská práce obsahuje 118 stran textu, 62 obrazových příloh a katalog lokalit na dalších 12 stranách. Splňuje tedy požadavky na rozsah bakalářské práce. Je členěna do 11 kapitol s připojeným seznamem použitých zkratk a odborné literatury. Pro první seznámení se s publikací i pro základní orientaci čtenáře před jejím podrobným čtením je na škodu, že autor neuvedl do obsahu i podkapitoly, které v textové části roztrídil a numericky i graficky označil.

Z hlediska koncepce a vnitřní struktury práce se J. Haman pokusil v úvodu vysvětlit své pojetí tématu, a proto před vlastní prací zařadil dvě kapitoly, pojednávající o metodice a struktuře bakalářské práce (3-8). V nich popsal jak v práci používanou terminologii (zvl. z oblasti prostorové archeologie,

toponomastiky, kartografie a sídelní topografie), tak metody, které pro komplexnost poznání využil. Za pozitivní lze chápat to, že v úvodu objasnil autorství těch terénních aktivit, které nebyly podrobněji publikovány a neprováděl je sám, stejně jako majetkoprávní vztahy k nálezům, které studoval (uložení a evidence archeologických artefaktů).

Posuzování formální stránky bakalářské práce zahrnuje vedle koncepce a členění i pohled na nejzákladnější složky psané odborné stati. Sem patří vedle gramatiky a stylistiky také oborová terminologie a odkazový aparát. Většina z posuzovaných kritérií je vpořádku. V práci je jedna tzv. hrubá gramatická chyba a několik překlepů či textových chyb. Nedostatkem, který by měl J. Haman při další práci se svojí studií zrevidovat, je odkazový aparát, kde se vyskytuje v textu v 36 případech necitovaná strana, třikrát jsem zaznamenal v textové části špatnou citaci oproti seznamu literatury a v jednom případě není odkazovaný titul v seznamu literatury zastoupen vůbec (Chvojka 2002 na s. 10, uvedeno vícekrát). Také část obrazových příloh si zasluhuje doplnění např. o citace stránek odkazovaných zdrojů a zvl. uvedení autorství těch příloh, které autor vypracoval sám (kresby materiálu apod.)

Obsah bakalářské práce

O tom, že se v rámci studovaného oboru jedná primárně o archeologické téma, autor prezentuje již v první kapitole, věnované zájmovému regionu v kap. 5 (s. 9-12). V tomto oddílu, nazvaném „Dějiny archeologického bádání sledovaného mikroregionu“, jsou shrnuty stávající archeologické poznatky, které se vztahují ke dvěma nejvýznamnějším lokalitám (Třisov, Dívčí Kámen) a oblasti Křemžské kotliny. Aby nedošlo k opakování zde podaných informací stejným způsobem v následujících kapitolách, zvolil J. Haman přehled v chronologické posloupnosti, tj. jak archeologie od 19. století do současnosti obohacovala poznání o zájmových památkách a oblastech.

Ke kapitole lze mít snad jen formální poznámku, že mohla být zařazena až za následující kapitolu, protože by bylo vhodnější se nejprve seznámit s regionem, o který se jedná, a po té teprve s jeho památkami a historicko-archeologickými lokalitami.

Po kap. 6, pojednávající o geografickém vymezení studované oblasti a jejích přírodních podmínkách (s. 13-17), následuje přehled osídlení Křemžské kotliny v pravěku až raném středověku na základě archeologických pramenů (kap. 7-8, s. 18-25). Protože je toto téma zpracováno nad rámec zadání bakalářské práce a má dokreslit zájem autora o dějiny osídlení jemu blízkého mikroregionu, nebudu na tomto místě podrobně analyzovat v ní uvedené informace.

Jádrem heuristické části práce je obsáhlá kapitola 9, v níž J. Haman shromáždil informace písemných a hmotných pramenů k lokalitám ve studované oblasti (s. 26-106). Popisy jsou tématicky rozděleny u každé lokality do dvou částí. První pojednává o dějinách, přírodních poměrech, poloze, vývoji osídlení a historicky významných objektech, druhá je věnována archeologickým nálezům

se vztahem k počátkům vrcholně středověkého osídlení. Lokalizace zájmových území či sběrných ploch je provedena kartograficky přesně s uvedením konkrétního archeologického přínosu i s odkazy na obrázky v přílohách, kde jsou lokality a nálezy podrobněji dokumentovány. K této části práce lze mít uvést, že pokud by byla většina z uvedených lokalit a památek analyzována samostatně ve smyslu historické studie či jako stavebně historické či architektonické posudky, bylo by zapotřebí provést korekce a doplňky. Pokud přijmeme premisu, že primárním tématem bakalářské práce je archeologie, lze většinu z uvedených ostatních informací z přehledového hlediska akceptovat.

Historicko-archeologické poznatky, podané v kap. 9 umožnily autorovi v závěrečných dvou kapitolách předložit syntézu, vztahující se k archeologii i dějinám osídlení studovaného mikroregionu. V kap. 10 (s. 107-109) použil J. Haman pro hodnocení počátků vrcholně středověkého osídlení komparace písemných a hmotných pramenů a statistických metod pro prezentaci a základní charakteristiku archeologických lokalit a nálezů v čase. Protože autor obohatil stávající archeologické poznání vlastními terénními průzkumy a vlastní dokumentací nálezů, které nebyly dosud publikovány (viz přílohy), je škoda, že se v syntéze nepokusil o podporu textových závěrů i zobecňující grafikou, např. morfologickým typářem keramiky 13. a 14. století (tvary, okraje, výzdoba), neboť to by exaktním způsobem mohlo podpořit jeho slovní závěry.

V poslední kapitole (kap. 11, s. 110-111) se autor pokusil zakomponovat regionální historicko-archeologická fakta do stávajícího poznání osidlovacího procesu českého území ve 13.-14. století. Jeho závěry o tom, že se „sledované území vyvíjelo zcela standardně v kontextu kolonizace jižních Čech a výrazně se nelišilo od nově kolonizovaných částí Přemyslovských a následně Lucemburských Čech“ (s. 110-111), lze považovat za oprávněné a v bakalářské práci prokázané.

Závěrečné zhodnocení

V předložené bakalářské práci zvládl Jaroslav Haman zadané téma; předem stanovené cíle v některých případech i překročil (např. nástin pravěkého a raně středověkého osídlení). Prokázal znalost základních historických i archeologických pramenů, orientaci v odborné literatuře a schopnost samostatně v oboru archeologie pracovat. O tom svědčí, jak jím realizované terénní průzkumy, tak vlastní dokumentace, která je součástí kresebných příloh. Práce má několik formálních nedostatků a doplnění by si zasloužila i argumentační složka archeologických závěrů v syntéze.

Práci hodnotím známkou: **výborně minus**

V Českých Budějovicích 24. srpna 2010

doc. PhDr. Rudolf Krajíc, CSc.